

Piotr Budzianowski

główny specjalista w Biurze Rzecznika Ubezpieczonych

Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych a ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym

Przyjęcie ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych było kolejnym etapem realizacji zapowiedzi Prezesa Rady Ministrów z 2011 r. zmniejszenia liczby zawodów regulowanych w Polsce. Wyżej wymieniona ustawa przewiduje deregulację lub całkowitą dereglamentację 9 zawodów rynku finansowego oraz 82 zawodów technicznych pozostających w gestii Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. Regulacja dostępu do zawodów była postrzegana jako jedno ze zjawisk istotnie ograniczających zatrudnienie. Ograniczenie skali regulacji dostępu do wykonywania zawodów stało się jednym z priorytetów pakietów anty kryzysowych implementowanych w krajach Unii Europejskiej.

Pojęcie „zawód regulowany” definiowane jest w prawie unijnym jako działalność zawodowa lub zespół takich działalności, których podjęcie, wykonywanie lub jeden ze sposobów wykonywania wymaga bezpośrednio lub pośrednio posiadania specjalnych kwalifikacji zawodowych ujętych w przepisach prawa. O regulacji dostępu do określonego zawodu możemy mówić w sytuacji, kiedy państwo tworzy ograniczenia, a także koszty dla osób chcących wykonywać ten zawód.

W zależności od argumentacji leżącej u podstaw tworzenia przez ustawodawcę określonych barier dostępu do danego zawodu możemy mówić o dwóch sposobach znoszenia tych barier, z zachowaniem aspektów istotnych dla poszczególnych profesji:

- deregulacja – redukcja ograniczeń stawianych przez ustawodawcę osobom chcącym wykonywać dany zawód, przy zgodzie co do pozostawienia go w katalogu zawodów regulowanych; strategia ta dotyczy w szczególności zawodów zaufania publicznego, do której to kategorii należą zawody agenta ubezpieczeniowego i brokera ubezpieczeniowego oraz reasekuracyjnego;
- dereglamentacja – wyłączenie danego zawodu z katalogu zawodów regulowanych.

Zmiany, jakie wprowadziła ustawa o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym, odnoszące się bezpośrednio do zasad wykonywania zawodu agenta ubezpieczeniowego i brokera ubezpieczeniowego/reasekuracyjnego, dotyczyły w przypadku agenta ubezpieczeniowego art. 9 ustawy, a w przypadku w przypadku brokera ubezpieczeniowego lub reasekuracyjnego art. 28 ustawy. Zmiany te zostały poniżej omówione.

Zmiana art. 9 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym

Poprzednie brzmienie artykułu:

„Art. 9. 1. Czynności agencyjne mogą być wykonywane wyłącznie przez osobę fizyczną, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - a) przeciwko życiu i zdrowiu,
 - b) przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - c) przeciwko ochronie informacji,
 - d) przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - e) przeciwko mieniu,
 - f) przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - g) przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - h) skarbowe;
- 3) daje rękojmię należytego wykonywania czynności agencyjnych;
- 4) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 5) odbyła szkolenie prowadzone przez zakład ubezpieczeń zakończone zdany

egzaminem.

1a. Warunki, o których mowa w ust. 1, powinni spełniać również:

- 1) agenci ubezpieczeniowi będący osobami fizycznymi;
- 2) w przypadku agentów ubezpieczeniowych będących spółkami

nieposiadającymi osobowości prawnej:

- a) wspólnicy tych spółek, o ile są osobami fizycznymi,
- b) w przypadku gdy współnikami tych spółek są osoby prawne – co

najmniej połowa ich członków zarządu;

3) w przypadku agentów ubezpieczeniowych będących osobami prawnymi – co najmniej połowa ich członków zarządu.

2. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia:

1) minimalny zakres szkolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, zakres obowiązujących tematów egzaminu i tryb jego przeprowadzania, z uwzględnieniem szczególnych zasad w zakresie spełniania warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, przez osoby wykonujące czynności agencyjne w bankach, spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych i innych podmiotach, jedynie w odniesieniu do umów ubezpieczenia zawieranych przez te podmioty lub za ich pośrednictwem,

2) rodzaje podmiotów, do których stosuje się szczególne zasady, o których mowa w pkt 1

– z uwzględnieniem w szczególności konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu kwalifikacji osób wykonujących czynności agencyjne”.

Brzmienie po zmianach:

„Art. 9. 1. Czynności agencyjne mogą być wykonywane wyłącznie przez osobę fizyczną, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - a) przeciwko życiu i zdrowiu,
 - b) przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - c) przeciwko ochronie informacji,
 - d) przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - e) przeciwko mieniu,
 - f) przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - g) przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - h) skarbowe;
- 3) daje rękojmię należytego wykonywania czynności agencyjnych;
- 4) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 5) **zdała egzamin przeprowadzony przez zakład ubezpieczeń.**

1a. Warunki, o których mowa w ust. 1, powinni spełniać również:

- 1) agenci ubezpieczeniowi będący osobami fizycznymi;
- 2) w przypadku agentów ubezpieczeniowych będących spółkami nieposiadającymi osobowości prawnej:
 - a) wspólnicy tych spółek, o ile są osobami fizycznymi,
 - b) w przypadku gdy wspólnikami tych spółek są osoby prawne – co najmniej połowa ich członków zarządu;
- 3) w przypadku agentów ubezpieczeniowych będących osobami prawnymi – co najmniej połowa ich członków zarządu.

1b. Do osób mających wykonywać czynności agencyjne w bankach, spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub u innych podmiotów jedynie w odniesieniu do umów ubezpieczenia zawieranych przez te podmioty lub za ich pośrednictwem oraz do osób, o których mowa w ust. 1a, stosuje się szczególne zasady w zakresie spełniania przez te osoby warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5. Zastosowanie szczególnych zasad może polegać na ograniczeniu zakresu obowiązujących tematów egzaminu.

2. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres obowiązujących tematów egzaminu, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, i tryb jego przeprowadzania,
- 2) rodzaje innych niż banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe podmiotów, w których do osób mających wykonywać czynności agencyjne stosuje się szczególne zasady, o których mowa w ust. 1b,
- 3) szczególne zasady, o których mowa w ust. 1b
– z uwzględnieniem konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu kwalifikacji osób wykonujących czynności agencyjne”.

Jak wynika z powyższego porównania, osoba chcąca wykonywać czynności agencyjne – oprócz spełnienia ustawowych wymagań – nie musi przejść szkolenia przeprowadzanego przez zakład ubezpieczeń, a jedynie zdać egzamin przeprowadzany przez zakład ubezpieczeń w zakresie określonym przez rozporządzenie Ministra Finansów. Ustawa uregulowała również zasady dotyczące egzaminu dla osób wykonujących czynności agencyjne w bankach, spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub w innych podmiotach w

odniesieniu do umów ubezpieczenia zawieranych przez te podmioty lub za ich pośrednictwem.

Zmiana art. 28 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym

Poprzednie brzmienie artykułu:

„Art. 28. 1. Zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń albo w zakresie reasekuracji, zwane dalej »zezwoleniem«, wydaje organ nadzoru w drodze decyzji.

1a. Organ nadzoru odmawia wydania zezwolenia w drodze decyzji.

2. Ten sam podmiot może posiadać zezwolenie zarówno na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń, jak i na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie reasekuracji.

3. Zezwolenie wydaje się na wniosek:

- 1) osoby fizycznej, która:
 - a) ma pełną zdolność do czynności prawnych,
 - b) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - przeciwko życiu i zdrowiu,
 - przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - przeciwko ochronie informacji,
 - przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - przeciwko mieniu,
 - przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - skarbowe,
 - c) daje rękojmię należytego wykonywania działalności brokerskiej,
 - d) posiada co najmniej średnie wykształcenie,
 - e) zdała egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych odpowiednio do zakresu działalności,
 - f) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w zakresie ubezpieczeń zdobyte w okresie 5 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uzyskanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej,

- g) zawarła umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania działalności brokerskiej;
- 2) osoby prawnej:
 - a) której wszyscy członkowie zarządu spełniają warunki, o których mowa w pkt 1 lit. a–d, przy czym co najmniej połowa z nich dodatkowo spełnia warunki określone w pkt 1 lit. e i f,
 - b) spełnia warunek określony w pkt 1 lit. g.

3a. Brokerem ubezpieczeniowym nie może być przedsiębiorca prawomocnie pozbawiony prawa prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z art. 373 lub art. 374 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, w czasie trwania orzeczonego zakazu.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

- 1) firmę przedsiębiorcy, jego siedzibę i adres;
- 2) numer w rejestrze przedsiębiorców albo w ewidencji działalności gospodarczej;
- 3) określenie zakresu działalności brokerskiej, na którą ma być udzielone zezwolenie;
- 4) w przypadku osoby prawnej – także wskazanie imion i nazwisk członków zarządu.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, dołącza się dokumenty potwierdzające spełnienie warunków niezbędnych do uzyskania zezwolenia.

6. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określa, w drodze rozporządzenia, wykaz dokumentów, które dołącza się do wniosku, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem w szczególności konieczności przedstawienia pełnej informacji o podmiotach ubiegających się o wydanie zezwolenia.

Brzmienie po zmianach:

„Art. 28. 1. Zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń albo w zakresie reasekuracji, zwane dalej »zezwoleniem«, wydaje organ nadzoru w drodze decyzji.

1a. Organ nadzoru odmawia wydania zezwolenia w drodze decyzji.

2. Ten sam podmiot może posiadać zezwolenie zarówno na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń, jak i na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie reasekuracji.

3. Zezwolenie wydaje się na wniosek:

1) osoby fizycznej, która:

- a) ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- b) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - przeciwko życiu i zdrowiu,
 - przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - przeciwko ochronie informacji,
 - przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - przeciwko mieniu,
 - przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - skarbowe,
- c) daje rękojmię należytego wykonywania działalności brokerskiej,
- d) posiada co najmniej średnie wykształcenie,
- e) **zdała egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych odpowiednio do zakresu działalności albo uzyskała zwolnienie z egzaminu,**
- f) **posiada co najmniej dwuletnie doświadczenie zawodowe w zakresie ubezpieczeń zdobyte w okresie 8 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uzyskanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej,**
- g) zawarła umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania działalności brokerskiej;

2) osoby prawnej:

- a) której wszyscy członkowie zarządu spełniają warunki, o których mowa w pkt 1 lit. a–d, przy czym co najmniej połowa z nich dodatkowo spełnia warunki określone w pkt 1 lit. e i f albo w ust. 5a lub 5b,
- b) spełnia warunek określony w pkt 1 lit. g.

3a. Brokerem ubezpieczeniowym nie może być przedsiębiorca prawomocnie pozbawiony prawa prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z art. 373 lub art. 374 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, w czasie trwania orzeczonego zakazu.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

- 1) firmę przedsiębiorcy, jego siedzibę i adres;
- 2) numer w rejestrze przedsiębiorców albo numer identyfikacji podatkowej (NIP);
- 3) określenie zakresu działalności brokerskiej, na którą ma być udzielone zezwolenie;
- 4) w przypadku osoby prawnej – także wskazanie imion i nazwisk członków zarządu.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, dołącza się dokumenty potwierdzające spełnienie warunków niezbędnych do uzyskania zezwolenia.

5a. Warunku zdania egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych oraz warunku, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 lit. f, nie stosuje się do osób fizycznych ubiegających się o zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń, członków zarządu osoby prawnej, która ubiega się o takie zezwolenie, oraz osób fizycznych, przez które broker ubezpieczeniowy będzie wykonywać czynności brokerskie w zakresie ubezpieczeń, jeżeli osoby takie:

1) co najmniej przez 5 lat wykonywały czynności bezpośrednio związane z czynnościami brokerskimi w zakresie ubezpieczeń w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku;

2) posiadają pozytywną opinię brokera ubezpieczeniowego, pod kierunkiem którego wykonywały czynności, o których mowa w pkt 1.

5b. Warunku zdania egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych oraz warunku, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 lit. f, nie stosuje się do osób fizycznych ubiegających się o zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie reasekuracji, członków zarządu osoby prawnej, która ubiega się o takie zezwolenie, oraz osób fizycznych, przez które broker reasekuracyjny będzie wykonywać czynności brokerskie w zakresie reasekuracji, jeżeli osoby takie:

1) co najmniej przez 5 lat wykonywały czynności bezpośrednio związane z czynnościami brokerskimi w zakresie reasekuracji w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku;

2) posiadają pozytywną opinię brokera reasekuracyjnego, pod kierunkiem którego wykonywały czynności, o których mowa w pkt 1.

5c. Komisja Egzaminacyjna dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, na wniosek jednostek organizacyjnych uczelni uprawnionych do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych lub doktora nauk prawnych, stwierdza uznanie studiów wyższych ukończonych w Rzeczypospolitej Polskiej lub zagranicznych studiów wyższych uznawanych w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędne, jeżeli zakresem kształcenia obejmują one zakres tematów egzaminu dla brokerów ubezpieczeniowych lub zakres tematów egzaminu dla brokerów reasekuracyjnych.

5d. Komisja Egzaminacyjna dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, na wniosek osoby fizycznej, zwalnia ją z egzaminu, jeżeli osoba ta ukończyła uznane przez Komisję studia wyższe, o których mowa w ust. 5c, oraz zdała egzaminy na tych studiach przeprowadzone w formie pisemnej, a od ukończenia studiów nie upłynęło więcej niż 3 lata.

6. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określa, w drodze rozporządzenia, wykaz dokumentów, które dołącza się do wniosku, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem w szczególności konieczności przedstawienia pełnej informacji o podmiotach ubiegających się o wydanie zezwolenia”.

Z powyższego porównania wynika, że ustawodawca w nowelizacji przepisów przewidział możliwość uzyskania zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń lub reasekuracji po uprzednim spełnieniu wcześniejszych warunków, bez konieczności zdania egzaminu (zwolnienie z egzaminu). Zwolnienie to uzależnione jest od stażu osoby wykonującej czynności bezpośrednio związane z czynnościami brokerskimi oraz od uzyskania pozytywnej opinii brokera, pod którego kierunkiem wykonywane były te czynności. Kolejna zmiana dotyczy doświadczenia zawodowego osoby fizycznej, która składa wniosek o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej. Skrócono termin wymaganego doświadczenia zawodowego do dwóch lat, wydłużając jednocześnie okres, w jakim można zdobyć to doświadczenie, do ośmiu lat.

Zmiany w tych dwóch artykułach ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym są najistotniejsze z punktu widzenia ułatwienia dostępu do zawodów agenta ubezpieczeniowego i brokera ubezpieczeniowego lub reasekuracyjnego. Zmiany te jednak nie mają charakteru rewolucji i nie polegają na całkowitym otwarciu dostępu do wykonywania tych zawodów. W dalszym ciągu bowiem osoby chcące wykonywać zawód agenta ubezpieczeniowego czy brokera muszą dysponować wiedzą z zakresu ubezpieczeń, weryfikowaną w przypadku agenta egzaminem przeprowadzonym przez zakład ubezpieczeń, a w przypadku brokera – zdobytym doświadczeniem zawodowym i opinią brokera, pod którego kierunkiem doświadczenie to zostało zdobyte.